

MIÉRT TUDUNK FELELŐSSÉGET VÁLLALNI? II.

A modul szerzője: Korbai Katalin és
Miczingerné Fuksz
Ilona

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

6. ÉVFOLYAM

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	11–12 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A tanulók ismerjék fel a düh, a nevetés és kinevetés okát és azt, hogy a szabályok be nem tartása miatt érezhetünk így, valamint hogy más kárán is jókat tudunk nevetni; fedezzék fel azokat a hasonlóságokat, amelyek minden konfliktushelyzet mögött megtalálhatók; jussanak általános egyetértésre a konfliktus összetevőit illetően
A modul témái, tartalma	Témái: Gondolataink, érzéseink – Miért tudunk felelősséget vállalni? A gyakorlatok lehetőséget adnak arra, hogy a tanulók maguk jöjjenek rá a konfliktusok természetére
Megelőző tapasztalat	A <i>Miért tudunk felelősséget vállalni? I.</i> (szkc106_13) modul elvégzése után javasolt ennek a modulnak a kipróbálása
Ajánlott továbbhaladási irány	<i>Miért tudunk felelősséget vállalni? III.</i> (szkc106_15) modul
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önszabályozás: felelősségvállalás, nyitottság, véleményelfogadás Énhatékonyság-érzés: belső kontroll A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés, kritikai gondolkodás, szabályalkotás Társas kompetenciák: együttműködés, konfliktuskezelés

Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom (emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése, a cselekvés és a következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása), Magyar nyelv és irodalom (egyszerű, érthető és hatékony közlés változatos kommunikációs helyzetekben; önkifejezés, kreativitás; saját vélemény megfogalmazása és megvédése a témának és a beszédhelyzetnek megfelelően; mások véleményének meghallgatása, megértése többszereplős helyzetekben), Dráma és tánc (dramatikus improvizációk – a tanár által megadott vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján; döntések elemzése)
	A tantárgyakhoz: magyar nyelv és irodalom, drámajáték; szakkörök, önképzőkörök
	A modulokhoz: <i>Miért tudunk felelősséget vállalni? I., III.</i> (szkc106_13, szkc106_15)
Támogató rendszer	Gabnai Katalin: <i>Drámajátékok</i> . Tankönyvkiadó. Budapest, 1987; Spencer Kagan: <i>Kooperatív tanulás</i> . Önkonet. Budapest, 2001

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Az **A**, **B**, **C** variációk egyrészt a gyerekek személyisége és szociális készségei, másrészt a módszertani megoldások szerint különböznek egymástól. A három variáció szabadon alkalmazható, de ajánlott egy úton végigmenni, például az **A** variáció feladatait elvégeztetni az órán. A gyakorlat akkor éri el a célját, ha elfogadó légkört teremtünk. Nagy önbizalmat és bátorságot igényel a gyerekektől, hogy társaik előtt mondjanak valami jót magukról. Ajánlott folyamatosan megtartani a foglalkozást, de meg lehet szakítani, ha a tanár jónak látja.

Az előző foglalkozáson megalakult csoportok maradjanak együtt.

A modult aktuális eseményhez is lehet kötni. Mielőtt megtartjuk a foglalkozást, célszerű végiggondolni, hogy a témával kapcsolatban milyen gyakori problémák adódnak az osztályban.

MELLÉKLETEK

A modulhoz nem tartozik melléklet.

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Megérkezés					
A	Az előző foglalkozás rajzai alapján a tanulók felelevenítik, mitől lettek dühösek, illetve min nevettek nagyot. A nevetés-kinevetés alapján csoportosítják a történeteket. 10 perc	Felidézés Témára hangolódás	Frontális osztálymunka – történet elmondása a rajzról, csoportosítás a táblánál	Az előző foglalkozás rajza, esetleg újabb rajz otthonról	
B	A csoportok felelevenítik az előző foglalkozás egyik jelenetét. 7 perc	Felidézés Témára hangolódás	Kooperatív tanulás – szóforgó		
C	A tanulók egy mozdulattal bemutatják vagy elmondják a párjuknak, hogy milyen hangulatban vannak. 5 perc	A most, a jelenlét megörökítése Önkifejezés Empátia	Páros munka – szoborjáték		
I/b Idézzük fel!					
A	A tanulók sorrendbe rakják azoknak a nevét, akikkel őszintén szoktak beszélgetni a dolgaikról (örömeikről, bánataikról, sikereikről stb.), majd írásban rögzítik a sorrendet. 5 perc	Önismeret Önállóság	Önálló munka	Papír, íróeszköz	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A csoporttagok megformázzák egy újabb konfliktus szobrát: ehhez három perc áll rendelkezésükre. A csoportok egymás után bemutatják szobraikat. A többi csoport címet ad nekik. 8 perc	Gyors döntés Egymásra hangolódás Lényegkiemelés	Csoportmunka – szoborjáték		
C	A vállalkozó tanulók leírják vagy elmondanak egy konfliktust, amely velük történt az előző foglalkozás óta, és beszámolnak arról is, hogyan oldották meg. 10 perc	Az előző órán megszerzett tudás és tapasztalat alkalmazása	Egész osztály együtt – beszélgetőkör		
I/c Tárjuk fel!					
A	A tanulók párokban összehasonlítják egymás listáját. Észrevételeiket elmondják a többieknek is. 7 perc	Információfeldolgozás	Páros munka – csoportforgó		
B	A tanulók összehasonlítják, hogy ugyanannak a szobornak minden csoport ugyanazt a címet adta-e; ha nem, miért. Az ablakmódszerrel összegyűjtik az elhangzottakat. A csoport tagjai találják ki az ablak középső részébe illő, megfelelő szót. (A módszerhez a tanulók készítik el a rajzot.) 7 perc	Információk rendszerezése	Kooperatív tanulás – ablak	Papír, íróeszközök	
C	A tanulók összeszámolják, hány konfliktussal kerülnek szembe hetente, és abból hány oldódik meg békésen. 5 perc	Információk rendszerezése	Önálló vagy páros munka		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. AZ ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Konfliktus					
A	Csoportok alakulnak. A csoportok kitalálnak egy jelenetet arról, hogy mire és miért lehetnek dühösök, és miért nevetnek az adott eseten. Majd eljátszák a jelenetet. 20 perc	Együttérzés fejlesztése Önkéntesség biztosítása Annak felismerése, hogy gyakran valakinek a kárára nevetünk, és a dühöt is többnyire valakinek a felelőtlensége okozza	Csoportmunka – dramatizálás		
B	A tanulók elmondják, mit gondolnak arról, hogy az emberek ugyanazt a helyzetet nézik, mégis más dolgokat látnak. 15 perc	Belső kontroll Felelősségvállalás Empátia	Kooperatív tanulás – beszélő korongok	Korongok	
C	A tanár nagy betűkkel felírja a KONFLIKTUS szót egy papírlapra, és kiteszi a terem falára. A tanulóknak kioszt egy-egy lapot; erre olyan szavakat vagy gondolatokat írnak, amelyek eszükbe jutnak a <i>konfliktus</i> kifejezésről. Majd a lapokat szavanként darabokra vágják, tépik. 15 perc	A konfliktus jelentésének értelmezése egyénileg	Önálló munka	Papír, toll	
II/b Saját történet, szabályalkotás, konfliktus					
A	A tanulók röviden leírják, ki milyen közösségben érzi jól magát. A válaszokat felragasztják a táblára. (Közösségek: család, utca, iskola, osztály.) 10 perc	Önismeret Társismeret	Önálló munka	Papír, írószerek, gyurmaragasztó	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanulók szabályokat dolgoznak ki egy-egy csoportra (család, utca, iskola, osztály, baráti kör). 10 perc	Felelős közösségépítés Szabályalkotás	Kooperatív tanulás – felfedező riporter	Papír, írószer	
C	A gyerekek a KONFLIKTUS szó köré rakják a papírdarabkáikat. (A hasonló szavak egymás közelébe kerüljenek.) 10 perc	A konfliktus jelentésének értelmezése	Önálló munka	Papír, írószer	
II/c Szabályok betartása – Kellemes vagy kellemetlen?					
A	A tanulók megbeszélik, hogy melyik szereplő mi-ben hibázott a helyzetek kialakulásáért, és melyik szabály figyelmen kívül hagyása okozta a dühöt és a kinevetést. 20 perc	Kritikai gondolkodás Szabályalkotás	Kooperatív tanulás – kerekasztal	Papír, írószer	
B	Az összegyűjtött szabályok közül a tanulók önállóan kiválasztják azt, amelyiket a legnehezebb betartaniuk, és azt is, amelyiknek a betartása nem okoz gondot. Majd összegyűjtik a választásokat, és csoportonként beszámolnak róla. 10 perc	Önismeret Felelősségvállalás Kritikai gondolkodás	Önálló munka Kooperatív tanulás – kerekasztal, csoportforgó		
C	A tanulók megbeszélik, hogy a konfliktusok többsége kellemes vagy kellemetlen. Példát mondanak arra is, amikor hasznos lehet a konfliktus. 10 perc	Messzebről, új szempontból tekinteni a témára Nézőpontváltás Kritikai gondolkodás	Kooperatív tanulás – felfedező riporter		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/d Szabályok, törvények 1.					
A	A tanulók megfogalmazzák, mi a különbség a szabályok és a törvények között. (Az állam törvényben szabályozza az állampolgárok életét. A gyerekek érdekében hozott törvények például a tankötelezettség, a gyermekvédelem. Megszegésük büntetést von maga után.) Ezután összegyűjtik a megvizsgált csoportokban érvényesülő szabályokat (otthon, utcán, iskolában, osztályban, baráti körben). Annyi csoportot alakíthatnak, ahány területet vizsgálnak. A csoportok plakátot készítenek a gyűjtésükről. 15 perc	A legfontosabb szabályok felismerése	Kooperatív tanulás – a szakértő köntösében	Csomagolópapír, ahány csoport, annyiféle színű filctoll	
B	A tanulók megadott szempontok szerint rendszerezik az összegyűjtött szabályokat (könnyen és nehezen betartható szabályok stb.). 10 perc	Rendszerezés	Kooperatív tanulás – kerekasztal	Papír, íróeszközök	
C	A tanulók csoportokban eljátsszák a jeleneteiket. 15 perc	A téma elmélyítése Önkifejezés Együttműködés	Csoportmunka – dramatizálás		
II/e Szabályok, törvények 2.					
A	A csoportok ismertetik a szabályokat, a többi csoport kiegészítheti azokat. A kiegészítéseket az egyik csoporttag jegyzi fel. 20 perc	Rövid, tömör szabályalkotás Felelősségvállalás Összefüggések felismerése	Kooperatív tanulás – csoportforgó		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanulók tisztázzák a szabályok és a törvények közötti különbséget. 15 perc	Rendszerezés másik szempontból	Kooperatív tanulás – „Gondolkozz, beszélj meg!”, kupa-tanács, csoportforgó		
C	A tanulók összegzik a történeteket. 10 perc	Összegzés Véleményalkotás	Egész osztály együtt – beszélgetőkör		
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Összegzés 1.					
A	A tanulók kiegészítik a többiek által készített plakátokat. A csoportok megbeszélik, hogy elfogadják-e a kiegészítéseket, és örülnek-e azoknak. 10 perc	Összesítés Belső kontroll	Kooperatív tanulás – kerekasztal, szóforgó	Papír, íróeszköz	
B	A csoportok elmondják, milyen új szabályt javasolnának egy általuk választott témában. 15 perc	Újragondolás Szabályalkotás Felelősségvállalás Belső kontroll	Kooperatív tanulás – kerekasztal	Papír, íróeszköz	
C	A tanulók megfogalmazzák, számukra miért volt hasznos a konfliktus, és mit tanultak belőle. 10 perc	A téma lezárása Véleményalkotás Belső kontroll	Egész osztály együtt – beszélgetőkör		
III/b Összegzés 2.					
A	A tanár kérdésére a tanulók elmondják, gondolkodnak-e azon, hogy ezt követően mit kellene másképpen tenniük jelenlegi csoportjukban; ha igen, kifejtik azt. 10 perc	A téma továbbgondolása Felelősségvállalás Belső kontroll	Kooperatív tanulás – szóforgó, csoportforgó		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanulók indokolják véleményüket. 10 perc	Szabályok vállalása Belső kontroll	Kooperatív tanulás – csoportforgó, ma- gyarázat		
C	A tanulók összefoglalják, hogy milyen szabályokat kellett betartaniuk ahhoz, hogy a konfliktus megol- dódjon. 10 perc	Szabályok rendszere- zése Belső kontroll	Kooperatív tanulás – kerekasztal, csoport- forgó		